

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВИТРАТ

*к.е.н., доцент Ю.В. Ковтуненко,
А.С. Суховєєва
Одеський національний політехнічний університет*

Здійснення будь-якої економічної діяльності має на увазі несення найрізноманітніших витрат. Витрати підприємства відіграють дує значну роль у діяльності всього підприємства. Але на жаль на сьогодні немає єдиного тлумачення понять «витрати». Це пояснюється тим, що учені, фахівці й практики в різні часи найчастіше надають йому різний зміст. Те ж саме спостерігається в українській і зарубіжній науковій літературі. Тому дуже важливо надати правильне визначення цього поняття.

Дослідженню витрат в своїх роботах приділяли увагу наступні вітчизняні та зарубіжні науковці: Корнійчук Л.Я., Юхименко П.І., Грещак М.Г., Коцюба О.С., Ільченко Л.Б., Цал–Цалко Ю.С., Філіп (Попович) Л.В., Загородній А.Г., Колісник А., Норт Даглас, Друрі К., Шим Джейк К., Сігел Джоел Г.

Витрати досліджували ще класики політичної економії. Судження про витрати складалося в працях видатних вчених економістів: А. Сміта, Д. Рікардо – теорія витрат, У. Петті – вчення про справедливу ціну, Ж.–Б. Сея – теорія трьох факторів, К. Маркса – теорія трудової вартості, Ф. Візера – суб’єктивна теорія витрат альтернативних можливостей, А. Маршала та інших (табл.1).

Таблиця 1. Тлумачення поняття витрат у працях видатних вчених–економістів

Вчені–економісти	Визначення
А.Сміт [1]	Під витратами виробництва розумів заробітну плату за витрачену працю, прибуток та ренту
Д. Рікардо [2]	Під витратами розумів заробітну плату і прибуток
Ж. –Б. Сей [2]	Вартість усіх виробничих послуг, які повинні бути використані при виробництві продукту
К. Маркс [3]	Витрати – це те, скільки коштує товар капіталісту, а саме сума витрат на придбання засобів виробництва і робочої сили (постійного і змінного капіталу)
Ф. Візер [4]	Витрати – це процес отримання корисності, що приноситься у жертву
А. Маршал [3]	Витрати – це вартість таких чинників виробництва як земля, праця, капітал і організаторські здібності

Можна погодитися з тим, що «Вивчення історії має велике значення. І не тільки тому, що можемо навчитися чогось з минулого, а й тому, що сучасне і майбутнє пов’язані з минулим неперервністю суспільних інституцій. Сьогоднішній і завтрашній вибір формується минулим» [5], ось чому розгляд історичного розвитку поняття «витрати» як економічної категорії є вагомим кроком у дослідженні даної тематики.

Таким чином, на основі ретроспективного аналізу поняття «витрати» у працях стародавніх економістів можна сказати, що витрати як економічна категорія – це грошові та матеріальні ресурси, які використані протягом певного періоду в господарському процесі підприємства, а також показник ефективності діяльності господарюючого суб’єкта [6].

Що стосується сьогоднішнього та зарубіжних і вітчизняних законодавців, то вони також ще не навели однозначне трактування категорії «витрати». Тракткування поняття «витрат» у зарубіжній та вітчизняній економічній думці наведено у табл. 2.

З табл. 2, видно, що витрати трактують як сукупність понесених витрат для виготовлення продукції та одержання доходів, а також як кошти, які необхідно сплатити за придбані оборотні та необоротні активи.

Проаналізувавши різноманітні трактування поняття «витрат» ми бачимо, що вони є різнонаправленими, вони не являються єдиними. Визначення різних авторів важко звести до єдиного тлумачення, але це необхідно. На нашу думку, для того, щоб досягти успішного управління витратами підприємства необхідно єдине загальновизнане поняття «витрати» [16].

Таблиця 2. Визначення сутності поняття «витрати» у працях сучасних вчених

Автори	Визначення
Трактування поняття «витрат» у вітчизняній економічній думці	
Грещак М.Г., Коцюба О.С. [7]	Витрати – це обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети
Ільченко Л.Б. [8]	Витрати – це сума вартостей використаних ресурсів, що зменшує суму отриманого від реалізації продукції доходу, а отже, і розмір власного капіталу
Цал–Цалко Ю.С. [9]	Витрати – це зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу
Філіп (Попович) Л.В. [10]	Витрати – виражена в грошовому вимірнику сума спожитих в процесі господарської діяльності економічних ресурсів підприємства або збільшення його зобов'язань
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [11]	Витрати – грошове вираження суми ресурсів, використаних з певною метою
Трактування поняття «витрат» у зарубіжній економічній думці	
Горфинкель В.Я., Швандар В.А. [12]	Витрати виробництва і реалізації (собівартість продукції, робіт, послуг) представляють собою вартісну оцінку використовуваних в процесі виробництва продукції (робіт, послуг), природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на її виробництво та реалізацію
Друрі К. [13]	Витрати – це засоби, які витрачені для отримання доходів
Шим Д.К., Сігел Д.Г. [14]	Витрати підприємства – обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вираженні для досягнення певної мети
Фандель Г. [15]	Витрати – це затрати факторів виробництва у вартісному вираженні
Макконнелл К., Кемпбелл Р., Брю С. [15]	Економічні витрати – витрати, які фірма повинна здійснити, або ті доходи, які вона повинна забезпечити постачальнику ресурсів для того, щоби відволікти ці ресурси від використання в альтернативних виробництвах

Тому треба надалі ретельно досліджувати та узагальнювати погляди представників економічної теорії та аналізувати підходи до визначення цього поняття.

Література:

1. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт. – К.: Port–Royal, 2001. – 590 с.
2. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. Избранное: пер. с англ.– М.: Эксмо, 2009. – 955с. (Антология экономической мысли)
3. Корнійчук Л. Я. Історія економічних учень: підручник / Л. Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2001. – 365 с.
4. Юхименко П. І. Історія економічних учень: навч. посібник / П. І. Юхименко. – К.: Знання – Прес, 2000. – 430 с.
5. Норт Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Норт Даглас; [пер. з англ. І. Дзюб]. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
6. Чумаченко М. Економічна робота на підприємстві. / М. Чумаченко, І. Білоусова – Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 3. – С.13–18.
7. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами: Навч.–метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 131 с.
8. Ільченко Л.Б. Облік та аналіз витрат на виробництво (на матеріалах підприємств харчової промисловості України) / Л.Б. Ільченко. – К., 2006. – С. 19.
9. Цал–Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навч. посіб. / Ю. С. Цал–Цалко. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 600 с.
10. Філіп (Попович) Л.В. Економічний зміст і класифікація витрат / Л.В. Філіп (Попович) // Вісник економіки транспорту і промисловості. – № 36. – 2011. – С. 206 – 211.
11. Загородній А. Г. Фінансово–економічний словник / Укл. А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007.– 1072 с.

12. Управління витратами підприємства : навчальний посібник / Ю.С. Погорелов, Л.М. Христенко, А.А. Алейніков, Г.А. Макухін; за ред. Г.В.Козаченко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. – 628 с.
13. Друрі К. Управлінський і виробничий облік / пер. з англ. під ред. В.Н. Єгорова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 1423 с.
14. Шим Джейк К., Сігел Джоел Г. Методи управління вартістю і аналіз витрат / Пер. з англ. – М.: Інф-изд. будинок «Пугач», 1996. – 343 с.
15. Колісник А. Інновації в методах підрахунку витрат / А. Колісник / Проект для інноваційних менеджерів. – 2008. – 13 січ. – С. 12–19.
16. Ковтуненко Ю.В. Аналіз структури витрат промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко, А.В. Крисенко, О.В. Амурова // Праці Одеського політехнічного університету. – 2014. – №. 2. – С. 202–207.

ІНВЕСТИВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

аспірант Толмачов С.С.

Одеський національний політехнічний університет

Економіка України вступає в новий етап процесу реформування, коли проблеми досягнення стабільного економічного зростання, передусім у реальному секторі економіки, стають ключовими і визначальними. Важливе місце у вирішенні цієї проблеми належать інвестиціям, оскільки сьогодні вони визначають напрями та інтенсивність розвитку всієї економічної діяльності в суспільстві. Саме динамічно зростаючі інвестиції з матеріалізованими в них інноваціями, трансформуючись у створення нових конкурентоспроможних виробництв, є важливим засобом забезпечення економічного зростання, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро-, мезо- та макрорівнях.

Ринкові умови господарювання для будь-якого підприємства, насамперед, пов'язані з фактором розвитку, а отже, залученням інвестицій. Підприємство як об'єкт інвестування, у першу чергу, має бути привабливим для інвестора. Для цього воно повинно представити реальні перспективи розвитку, довести свою конкурентоспроможність. Одночасно з цим потрібне створення організаційних структур, що передбачають істотне поліпшення системи менеджменту, маркетингу, зміцнення правової основи і професійну підготовку персоналу. Усе це вимагає певних інвестицій. Таким чином, успіх підприємства залежить від тієї інвестиційної стратегії, яку воно вибирає.

Підготовка та аналіз інвестицій у реальні активи істотно залежать від того, якого роду ці інвестиції, тобто яку з проблем, що стоять перед підприємствами, необхідно розв'язати за їх допомогою.

Підприємства створюються, розвиваються, домагаються успіхів і т. ін. З урахуванням циклічності розвитку слід розглядати етапи життєвого циклу підприємства, пов'язуючи їх з рівнем інвестиційної активності підприємства (рис. 1):

– становлення: відбувається утворення цілісної соціально-економічної системи, що домагається визначених цілей; для просування до наступного етапу необхідні стабільне забезпечення підприємства ресурсами, постановка чітких цілей і прийняття раціональних рішень; даний етап є найбільш інвестиційноємним, тому що створюється основний фундамент подальшого розвитку підприємства;

– стабілізації: розвиваються інноваційно-інвестиційні процеси, що формують місію підприємства; структура підприємства стабілізується, запроваджуються правила системи і визначаються процедури ефективного розвитку; відбувається кількісна зміна соціально-економічних параметрів підприємства;

– етап стійкого розвитку: стабілізація кількісних змін приводить до якісних зрушень; важливого значення набуває комплексна і відпрацьована організаційна структура, що приймає чіткі й раціональні рішення; стійке зростання починається тільки тоді, коли структурна перебудова ввійде в